

הגבאית הצדקת פרומה אנשין ע"ה

פרומה אנשין

את הגבאית פרומה אנשין ע"ה הכרתי לראשונה בשנת תש"ט בהילולא דרשב"י, חודשים מספר אחר שיחרור מירון. היתה זו ההילולא הראשונה לאחר שיחרורה.

ובעוד אני טורח לספק "לכבוד הזה", אורחי ההילולא קצת מים במשורה לרוות את צמאונם ולנטילת ידיים, לפחות עד קרוב לפרקי האצבעות, והנה אני רואה לפני אשה אחת, שאף היא עוסקת במלאכה דומה. עומדת באחד הכוכים ועוזרת לגבאיות הוותיקות מצפת מרים ועוד, למזוג תה חם בפחיות, אשר בגלגולן הראשון שימשו כפחיות לשימורים בגדלים שונים. כאן שימשו כתחליף לכוסות כדי לחלק בהן תה. מתוך שיחתה עם אחת הגבאיות קלטתי שבעוד כמה חודשים היא עומדת לצאת לגימלאות, ואחר כך היא רוצה להקדיש את זמנה הפנוי לטובת "הכנסת האורחים" שבמירון. אז שאלתי לשמה, ונודע לי שהיא מרת פרומה אנשין, אמו של ר' שמעון אנשין נ"י מירושלים, אחד מנאמני מירון משחר ילדותו.

הגבאית פרומה היתה ילידת העיר המהוללת ברדיצ'ב, עירו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, סניגורם של ישראל זצוק"ל. עוד בהיותה ילדה צעירה עלו הוריה יחד עם שאר בני ביתם לארץ הקודש. קבעו את משכנם בירושלים עיה"ק, בעיר העתיקה שבין החומות. ארץ הקודש מאד קסמה לה לפרומה, ורצתה לבקר בכל המקומות הקדושים, אשר כה הרבה שמעה עליהם. ובפרט חשקה נפשה עד מאוד לבקר בחברון ולהתפלל על קברי האבות. הוריה התגוררו סמוך למשכנו של האדמו"ר מלעלוב בעיר העתיקה, והיא היתה נכנסת ויוצאת אצלם. בעת ביקורה בבית האדמו"ר ראתה שהם מתכוננים לצאת לביקור לחברון, כי כן היתה דרכו של האדמו"ר לצאת לשם מדי שנה בשנה ולשהות שם לפחות שבועיים. פרומה התחננה לפניהם שיאיתו לקחת גם אותה עמם, ותמורת אותו החסד הגדול אשר יגמלו עמה היא תשמש להם שם כשומרת טף. וכך הווה. הם לקחו אותה עמם ואותו הסכם עשו עמה פעם נוספת בעת שעלו למירון להשתתף בהילולא של רשב"י זי"ע, והיתה לה זו הפעם הראשונה לבקר במירון. ולפי שבית הוריה היה מבורך בהרבה בנות ופרנסה אין, ואין במה להשביע את רעבונם של הילדים, כי אין הקומץ משביע את הארי, ועל כן אם היתה באה איזו הצעת שידוך לאחת הבנות, הצעה המתקבלת במקצת על הדעת ואפילו לשליש ולרביע, לא דחו את ההצעה על הסף.

וכאן באה הצעה דומה. שידכו לבתם פרומה את ר' מאיר אנשין, אלמן צעיר, אבל קשיש ממנה לפחות בעשרים שנה. הוריו התגוררו באמריקה והוא עצמו, הבן מאיר, עלה לארץ ישראל. איני יודע אם נהגו כלפי הבת פרומה כדרך שנהגו כלפי אִמְנוּ רבקה: "נקרא לנערה ונשאל את פיה". לא עבר הרבה זמן והיא נישאה למאיר אנשין האלמן, מי שהיה חסיד ברסלבי נלהב ויהודי יודע ספר וחובב ספרים. התעסקותו היתה במלאכת הדפוס, ולפי שהיה צריך להביא טרף לביתו, נאלץ להסכים לקבל עליו עבודה בבית דפוס שביפו, ולהעביר לשם את אשתו הצעירה, שנשא אותה למזל טוב לפני זמן קצר. סמוך לחג הפורים עברו ליפו. התגוררו באחת מן השכונות היהודיות החדשות שקמו ביפו. רבי מאיר היה בין באי ביתו של מרן הרב קוק זצ"ל, רבה של יפו והמושבות בעת ההיא, וכפי עדותה של פרומה היו בעלה ביחד עם הרב קוק מסתגרים

בכל יום לשעה ארוכה והוגים בקבלה. לא ארכה ישיבתו ביפו, שכן ביום אחד גמלה בו החלטה לעזוב את יפו ולחזור לירושלים, וזה עוד לפני שהספיק להתאקלם ביפו. ובלי אומר ודברים, בבוקר אחד הופיע המקר (מוביל בהמות משא מעיר לעיר), ארז את מיטלטליו הדלים ושניהם עלו על גבי החמורים והתקדמו ישירות חזרה לירושלים אל ביתם הדל של הוריה של פרומה בעיר העתיקה ירושלים.

ולמה נטש את יפו ואת מקור פרנסתו? בית הדפוס שהעסיק את רבי מאיר היה רגיל להוציא תחת מכבש בית דפוסו רק ספרים שבקדושה. באותו פרק זמן התדלדלו ההזמנות להדפסת ספרי קודש. בעל הבית אנוס היה לצמצם את היקף פעולותיו של בית דפוסו, מחוסר הזמנות אף נאלץ לקבל הזמנות שלא גבלו עם דברים שבקדושה דווקא. הזמנות "חילוניות" אמנם לא דברי כפירה ח"ו. אבל רבי מאיר לא הסכים לעבוד בחברת דפוס אשר מדפיסים בה דברי חול. על כן סירב להישאר ולעבוד בבית דפוס כזה, והחליט מה שהחליט. שוב חזר לאותו בית צר אשר בעל הבית בו היה יהודי עני ומטופל במשפחה כבדה. רבי מאיר לא ישב בירושלים בחיבוק ידיים. הוא החל לסחור בספרים עתיקים, התעסקותו זו גרמה לו לבוא בדברים ולקשור קשרים עם ראשי הישוב בירושלים ומנהיגיו, וגם עם אלה אשר נמנו עם המחנה החילוני. קשרים הדוקים היו לו עם מר יצחק בן צבי ז"ל, מי שהיה לימים נשיא מדינת ישראל. כמו כן עם מר זלמן רובשוביטש"ר ז"ל, הנשיא השלישי של מדינת ישראל. ועם כל זה גם בית מסחרו וקשריו הגדולים לא הביאו לו פרנסה לביתו והיה מתפרנס בדוחק רב. ד' בריך אותו בבנים אשר היו כשתילי זיתים סביב לשולחנו. גם בנות נולדו להם אבל אינן כי לקחן ד'. נפטרו בדמי ימיהן במצור ובמצוק בימי הרעב שהתחולל במלחמת העולם הראשונה. גדול מאוד היה שברם של יהודי מזרח אירופה שבקרב העדה בירושלים, כיוון שמאורעות המלחמה ואימיה סתמו להם את מקור פרנסתם, שבאה בעיקרה מקופת רבי